

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 19.9.2013
COM(2013) 640 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Втори доклад за изпълнението на националните стратегически планове и
стратегическите насоки на Общността за развитието на селските райони (2007—
2013 г.)**

{SWD(2013) 335 final}

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	Контекст и преглед	4
2.	Изпълнение на приоритетите на Общността.....	8
3.	Перспективи	15

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Втори доклад за изпълнението на националните стратегически планове и стратегическите насоки на Общността за развитието на селските райони (2007— 2013 г.)

Настоящият доклад е вторият доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно изпълнението на националните стратегически планове (НСП)¹ и стратегическите насоки на Общността за развитие на селските райони (2007—2013 г.)².

Настоящият доклад на Комисията³ е изготвен въз основа на анализа и оценката на обобщените доклади, представени от държавите членки (ДЧ) през 2012 г.⁴, както и на други налични данни, по-специално на финансовите и физическите общи показатели за мониторинга и на някои резултати от Европейската мрежа за развитие на селските райони.

Той дава обобщение на основните аспекти на настоящото развитие, тенденциите и предизвикателствата, свързани с изпълнението на националните стратегически планове и стратегическите насоки на Общността.

Важно е да се отбележи, че данните, използвани от държавите членки в обобщените доклади от 2012 г., обхващат сумарно времето от началото на програмния период през 2007 г. до края на 2011 г. В настоящия доклад са взети предвид корекциите на НСП и на съответните програми за развитие на селските райони (ПРСР), извършени в резултат на прегледа на състоянието на ОСП и Европейския план за икономическо възстановяване (ЕПИВ)⁵, завършени през 2010 г.

¹ Вж. дял II, глава II от Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета от 20 септември 2005 г. относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР).

² Решение на Съвета от 20 февруари 2006 г. относно стратегическите насоки на Общността за развитие на селските райони (период на програмиране от 2007 г. до 2013 г.) (2006/144/ЕО).

³ Вж. член 14 „Доклад на Комисията“ от Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета от 20 септември 2005 г.

⁴ Вж. член 13 от Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета от 20 септември 2005 г. Тези обобщени доклади описват постигнатия напредък при изпълнението на националните стратегически планове и цели, както и приноса за постигането на стратегическите насоки на Общността.

⁵ Вж. http://ec.europa.eu/agriculture/healthcheck/index_fr.htm за информация относно прегледа на състоянието на ОСП и Европейския план за икономическо възстановяване, както и за достъп до съответното законодателство, прието през 2009 г.

1. КОНТЕКСТ И ПРЕГЛЕД

1.1 Приоритети на Общността за развитието на селските райони през периода 2007—2013 г.

През февруари 2006 г. Съветът на Европейския съюз прие стратегически насоки за развитие на селските райони за периода 2007—2013 г.², в които се посочват три основни тематични приоритета:

Подобряване на конкурентоспособността на секторите на земеделието и горското стопанство. Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР⁶) следва да допринесе за силен и динамичен европейски селскостопански и хранително-вкусов сектор, поставяйки ударението върху приоритети, като трансфер на знания, модернизация, иновации и качество в хранителната верига, както и върху приоритетни сектори за инвестиции във физически и човешки капитал. Мерките, групирани по „ос 1“, допринасят преди всичко за постигане на целта „конкурентоспособност“ на ПРСР.

Подобряване на околната среда и ландшафта. С цел запазване и подобряване на природните ресурси на ЕС и ландшафта в селските райони ресурсите, предназначени за този приоритет, следва да дадат своя принос в трите приоритетни области на равнището на ЕС: биологично разнообразие, съхранение и развитие на селскостопански и горски системи с висока природна стойност, както и на традиционни селскостопански ландшафти, води и изменение на климата. Мерките, групирани по „ос 2“ на ПРСР, допринасят преди всичко за постигане на целта „околна среда“.

Подобряване на качеството на живот в селските райони и насърчаване на разнообразяването на селската икономика. Финансовите ресурси, предназначени за тези области, трябва да допринесат за водещия приоритет — създаване на възможности за заетост и условия за растеж. Мерките следва да се използват по-специално за насърчаване на изграждането на капацитет, усвояването на знания и умения и организацията за развитие на местни стратегии, както и да помогнат селските райони да запазят привлекателността си за бъдещите поколения. Когато се насърчават обучението, информацията и предприемачеството, следва да се имат предвид специфичните потребности на жените, младите хора и по-възрастните работници. Мерките, групирани по „ос 3“ на ПРСР, заедно с тези по ос 4, допринасят преди всичко за постигане на общите цели за развитие на селските райони.

Освен тематичните приоритети в стратегическите насоки беше изтъкната и необходимостта от следното:

— **Изграждане на местен капацитет за създаване на заетост и разнообразяване,** като същевременно се дава принос за тематичните приоритети. Тази хоризонтална ос, наречена също „Ос Leader“, (ос 4) следва да

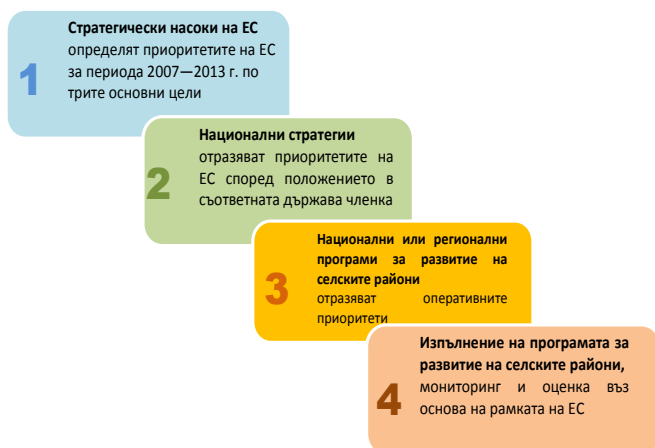
⁶ Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета от 20 септември 2005 г. относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР).

изпълнява важна функция за подобряване на управлението и мобилизиране на вътрешния потенциал за развитие на селските райони чрез стратегии за местно развитие.

— **Осигуряване на съгласуваност при програмирането.** Трябва да се постигне максимално полезно взаимодействие между осите и във всяка една от тях. Когато е уместно, следва да се имат предвид други стратегии на равнище ЕС. Необходимо е да се мобилизират начини за подобряване на управлението и изпълнението на политиката. По-специално европейските и националните мрежи за развитие на селските райони трябва да се изграждат като платформи за обмен между заинтересованите страни на най-добра практика и експертни познания във всички аспекти на изработване, управление и осъществяване на политиката.

— **Взаимно допълване между инструментите на Общността.** За да засилят полезното взаимодействие между структурните политики, политиките по заетостта и развитието на селските райони, ДЧ следва да осигурят взаимно допълване и съгласуваност между действията, подлежащи на финансиране от различни фондове на ЕС.

Тези стратегически насоки предоставиха рамката, въз основа на която ДЧ подготвиха своите НСП, транспониращи приоритетите на ЕС в национални приоритети и служещи като база за ПРСР. Последните изпълняват приоритетите чрез набори от подбрани мерки, групирани по оси (вж. таблица 1⁷ със списъка на мерките по оси). Програмите могат да са национални или регионални и бяха одобрени от Комисията през 2007 и 2008 година. Тяхното изпълнение е предмет на мониторинг и оценка въз основа на общата рамка за мониторинг и оценка (CMEF).

1.2 Преглед на бюджета и оперативните цели

След увеличението с 4,95 млрд. евро от прегледа на състоянието на ОСП и ЕПИВ общият бюджет за ЕЗФРСР достигна 96,2 млрд. евро⁸ за целия програмен период 2007—2013 г. За да се гарантира балансирана стратегия,

⁷

⁸

Всички таблици са представени в работния документ на службите на Комисията.

От 2007 г. бюджетът на ЕЗФРСР за програмния период 2007—2013 г. бе увеличен (по-специално от прегледа на състоянието и ЕПИВ) на 96,2 млрд. евро.

ЕЗФРСР има минимални равнища на разходите за всяка тематична ос, приложими във всяка ПРСР (10 %, 25 % и 10 % съответно за оси 1, 2 и 3). За оста Leader е запазена минимална ставка от 5 % (2,5 % за новите ДЧ) от финансирането на ЕС за всяка програма. Участието на ЕЗФРСР се допълва в контекста на споделеното управление от национално публично финансиране⁹. След като програмирането бе направено на равнището на ДЧ, финансовата разбивка между различните оси, както и определянето на основните целеви показатели за 2013 г., дадоха следните резултати към декември 2011 г.¹⁰:

— **Ос 1** „подобряване на конкурентоспособността на секторите на земеделието и горското стопанство“ получава **35 %** от общия бюджет на ЕЗФРСР. Очаква се до 2013 г. тази ос да подпомогне 600 000 инвестиционни проекта за модернизиране на земеделските стопанства, да подкрепи 35 000 предприятия за добавяне на стойност към продуктите на земеделието и горското стопанство и да обхване 2,8 милиона участници, преминали успешно обучение в областта на земеделието и/или горското стопанство.

— **Ос 2** „подобряване на околната среда и ландшафта“ поема основната част (**47 %**) от общия бюджет на ЕЗФРСР. Очакваният резултат е да има 47 млн. ha земеделска земя под агроекологично управление, 55 млн. ha земеделска земя в по-малко облагодетелствани и планински райони, които получават компенсация за своите неблагоприятни природни условия, 573 000 ha новозалесена земя и 1,3 млн. ha земеделска земя, която се подпомага финансово, за да отговори на изискванията на мрежата „Натура 2000“.

— **Ос 3** „качество на живот в селските райони и разнообразяване на селската икономика“ има по-малък дял (**18 %**) от общия бюджет на ЕЗФРСР. Очакванията са до 2013 г. оста да допринесе за подобряване на услугите за 88 милиона жители на селските райони и да подпомогне 28 000 проекта за обновяване на селата.

Делът на оста **Leader** е **6 %** от общия бюджет на ЕЗФРСР. Най-големият дял на подкрепата за изпълнение на стратегиите за местно развитие се очаква да допринесе за разнообразяването и подобряването на качеството на живота (проекти от типа на тези по ос 3).

На равнище мерки основна мярка остава подкрепата за плащанията за агроекология (214), на които се падат 23 млрд. евро за целия период. Следващите по важност мерки по отношение на бюджетните средства са помощите за необлагодетелстваните райони (211+212) с 13,4 млрд. евро и мярката за модернизация на земеделските стопанства (121), за която са отделени 11 млрд. евро.

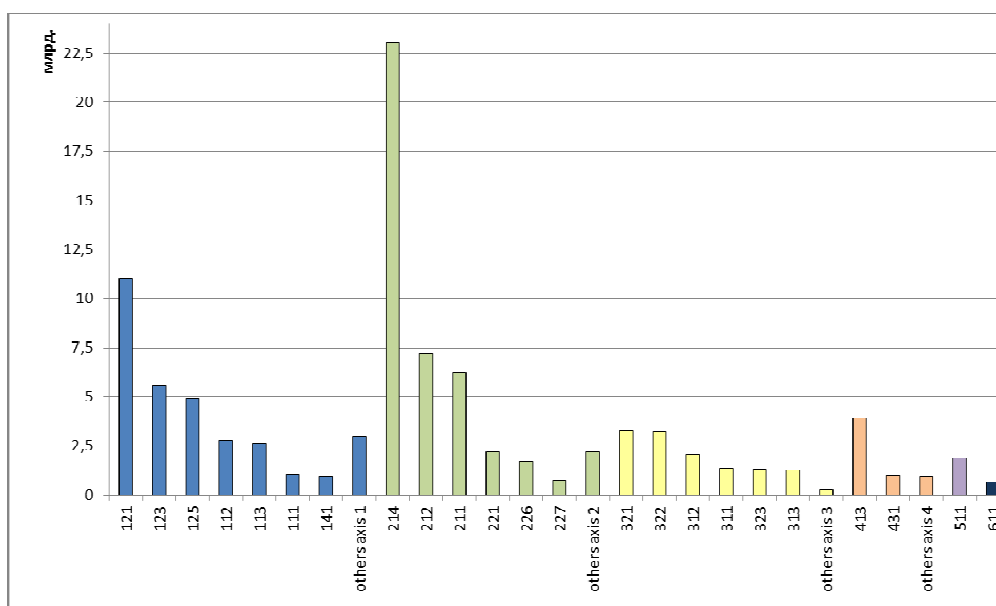
⁹

¹⁰

Всички финансови данни в доклада се отнасят само до ЕЗФРСР.

Част от средствата, предоставени на Leader, за техническа помощ и директни плащания, бяха разпределени пропорционално между трите основни оси съгласно фигурите и таблицата по-долу.

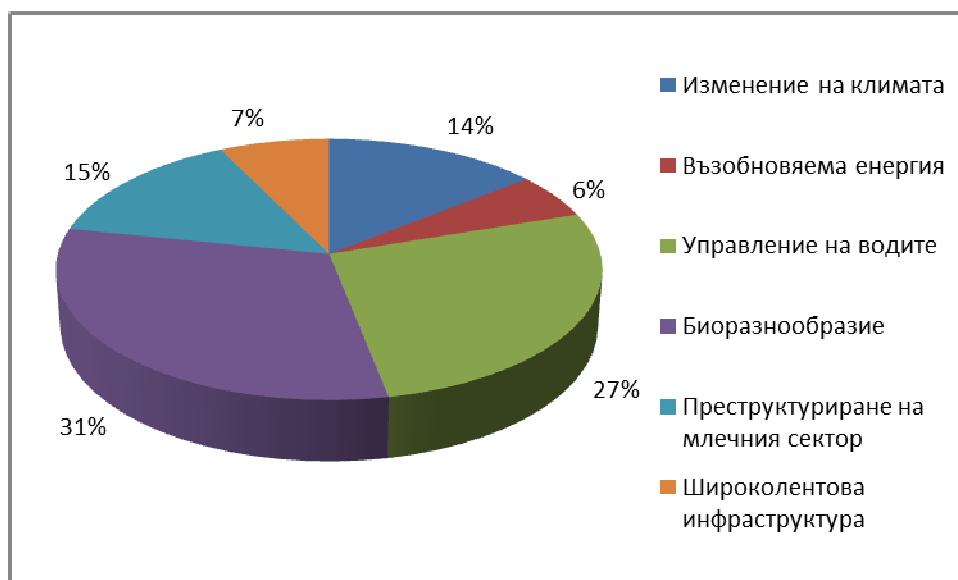
Фигура 1: Разпределение на средства на ЕЗФРСР (2007—2013 г.), планирани по мерки (положение към края на 2011 г.) (в млрд. евро).¹¹

С цел да информира по-подробно за специалното програмно планиране в рамките на прегледа на състоянието на ОСП и на Европейския план за икономическо възстановяване, завършено през 2010 г., във фигура 2 е показана разбивката на допълнителните бюджетни средства от прегледа на състоянието на ОСП и ЕПИВ по различните приоритети. По-голямата част от тези средства е съсредоточена в областите на биологичното разнообразие (31 % от всички средства или 1,5 милиарда евро) и управлението на водите (27 % или 1,3 милиарда евро). За реструктурирането на сектора на млечните продукти са изразходвани 15 % от допълнителния бюджет (0,7 милиарда евро), за мерки във връзка с изменението на климата — 14 % (0,7 милиарда евро) и за възобновяемата енергия — 6 % (0,3 милиарда евро). Развитието на ширококоловата инфраструктура остава важен политически въпрос за селските райони. Поради това държавите членки решиха да инвестират 35 % от средствата, които са на разположение за Европейския план за икономическо възстановяване, в ширококоловата инфраструктура, т.е. 360,4 милиона евро от наличната обща сума от един милиард евро.

Фигура 2: Разбивка на средствата в рамките на прегледа на състоянието на ОСП и ЕПИВ по нови предизвикателства (%)

¹¹ Вж. легендата за мерките в таблица 1 от работния документ на службите на Комисията.

Източник: таблица 2 от придружаващия работен документ на службите на Комисията¹²

Новите фондове, освободени от прегледа на състоянието на ОСП и ЕПИВ и отделени за програмите за развитие на селските райони (ПРСР), представляват допълнение към общия бюджет на ЕЗФРСР, предназначено за справяне с установените специфични предизвикателства. В много случаи съответните дейности вече бяха част от първоначалните програми и тяхното финансиране бе увеличено чрез прегледа на състоянието на ОСП и ЕПИВ.

2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОБЩНОСТТА

2.1 Преглед на резултатите, трудностите и решенията

Общите разходи, извършени от 27-те ДЧ на ЕС по линията на ЕЗФРСР, в края на 2011 г. възлязоха на 44,5 милиарда евро¹³, което представлява 46 % от общия бюджет за периода 2007—2013 г. в размер на 96,2 милиарда евро. Като се има предвид, че разглежданият срок представлява 56 % от периода на плащанията (5 години от общо 9¹⁴), годишните разходи се увеличават след първоначалния бавен старт през първите години на програмния период 2007—2013 г.

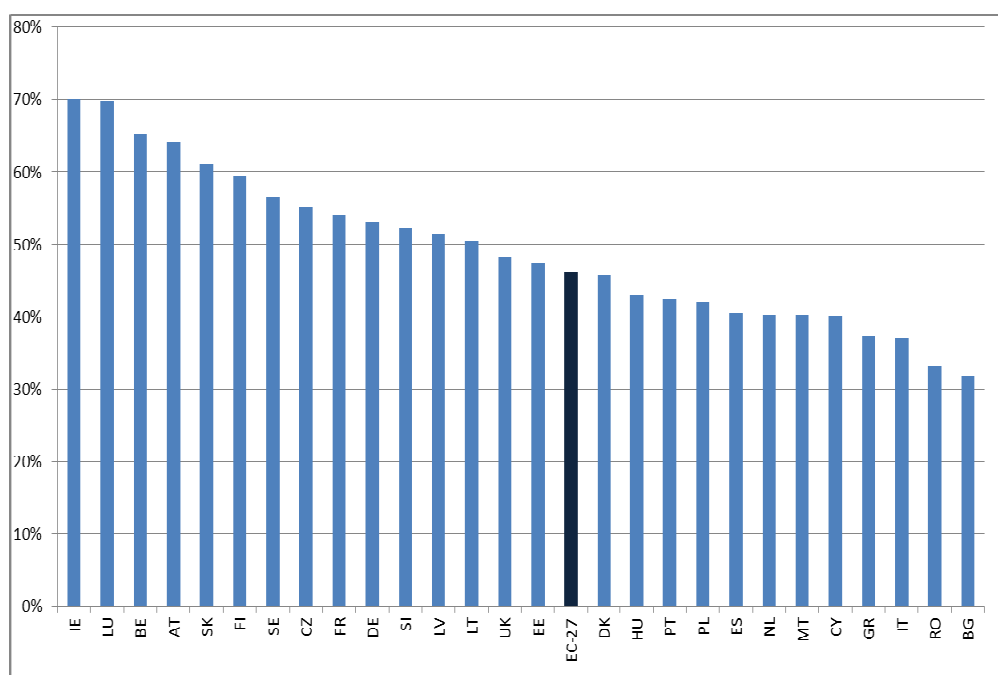
Картината далеч не е еднородна в отделните ДЧ (фиг. 2): две ДЧ имаха равнища на разходите около 70 %, докато четири ДЧ са изразходвали по-малко от 40 %. Трябва да се отбележи, че повечето плащания, извършени по поети задължения за предходния програмен период 2000—2006 г. са приключили, както се предвижда в преходните правила.

¹² Сумите, планирани за иновации, са преразпределени между другите предизвикателства

¹³ Плащания към ДЧ по отношение на 2007, 2008, 2009, 2010 и 2011 календарна година. Не може да се прави сравнение с Петия финансов доклад на Комисията до Европейския парламент и до Съвета за изпълнението на ЕЗФРСР, който се основава на една финансова година.

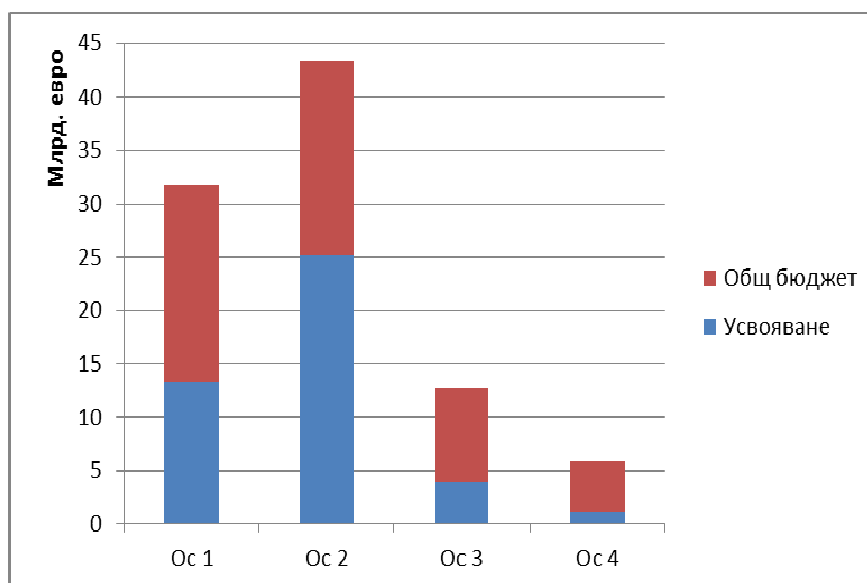
¹⁴ Плащанията може да се извършват 2 години след последното поето задължение (2013 г.), т.е. до края на 2015 г.

Фигура 3: Общо изпълнение на бюджета на ЕЗФРСР в края на 2011 г. в сравнение с общо отпуснатите средства за 2007—2013 г.

Разходите по ос 2 са достигнали нормален ритъм, което се дължи главно на това, че основните мерки (свързани с агроекологията и необлагодетелстваните райони) са многогодишни и годишните плащания се повтарят. Мерките по ос 1 по принцип също се изпълняват по план. Степента на усвояването на средствата за ос 3 обаче остава ниска, вероятно поради финансовите затруднения на потенциалните бенефициери да намерят необходимите средства за съфинансиране. Що се отнася до ос 4, налице бе типично бавен старт, което се обяснява с това, че преди да започне изпълнението на даден проект първо трябва да се разработят местните стратегии и да се съставят местните групи за действие (вж. таблица 4).

Фигура 4: Общ бюджет за развитие на селските райони (ЕЗФРСР, в милиарди евро) и дял на усвоените средства към края на 2011 г.

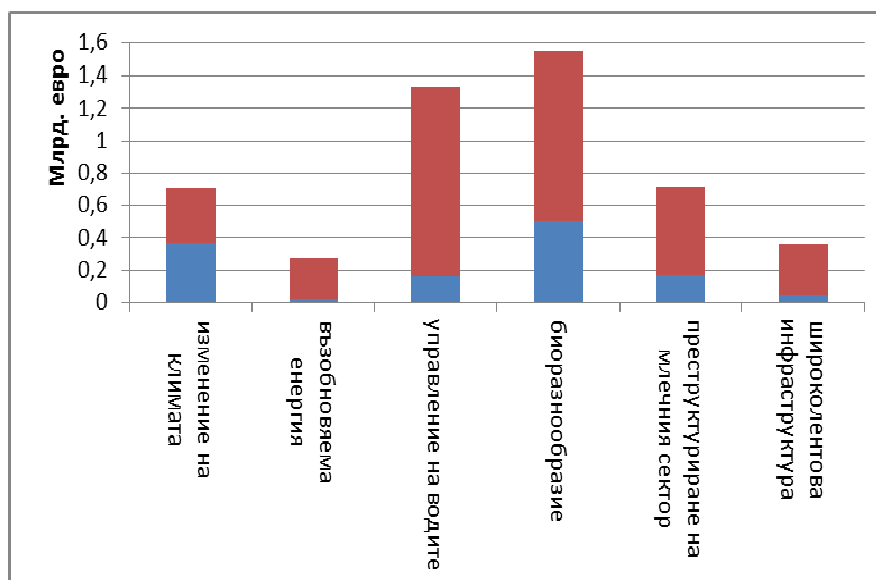
Що се отнася специално до процента на изпълнение на прегледа на състоянието на ОСП и ЕПИВ, до края на 2011 г. бяха изразходвани 1,27 млрд. евро от общо предвидените 4,95 млрд. евро. Това представлява 26 % от общата сума, но значителното увеличение между 2010 г. и 2011 г. (+ 235 %) показва, че има положителна тенденция след очакваното умерено начало през 2010 г.

По отношение на усвояването на средствата по предизвикателства се установява, че в областите на изменението на климата и биологичното разнообразие то е с по-голям дял в сравнение със средното — съответно с 52 % и 32 %, докато усвояването в областите на широколентовите мрежи, управлението на водите и възобновяемата енергия (около 10 %) изостава. Повисокото усвояване в областите на биологичното разнообразие и изменението на климата се обяснява с факта, че мерките за справяне с тези предизвикателства са предимно такива по ос 2, които до известна степен вече съществуват преди.

Фигура 5: Общ бюджет от прегледа на състоянието на ОСП и ЕПИВ (ЕЗФРСР, в милиарди евро) и индикативен дял на усвоените средства към края на 2011 г.¹⁵

¹⁵

Въз основа на данните от мониторинга от общата рамка за мониторинг и оценка (СМЕФ) за 2011 година.

Нивото на изпълнението, измерено с показателите за осъществени дейности спрямо общите целеви показатели за 2013 г., определени от ДЧ в техните програми, съответства като цяло на финансовата степен на изпълнение. Целият набор от показателите за осъществени дейности е представен в таблица 3.

Общи трудности при изпълнението, намерени решения

Проблемът, най-често изтъкван от ДЧ, е икономическата криза. Тя доведе до трудности при усвояване на инвестиционните мерки поради недостиг на собствени ресурси на бенефициерите, трудности при получаването на заеми от страна на кандидатите и бюджетни ограничения на публичните инициативи. Частният сектор беше по принцип по-малко готов да поема рискове и някои инвестиции може да са били пренасочени към не толкова амбициозни проекти или просто отложени. Положението в отделните държави на ЕС-27 е различно — в някои ДЧ ситуацията е все още неблагоприятна, докато в други се забелязва известно възстановяване от 2008 г. насам. Този проблем е повлиял върху ос 1, но най-силно се наблюдава в проекти за подкрепа по ос 3, като например „инфраструктура“, които се нуждаят от повече време за финансиране и изпълнение.

При някои ПРСР изпълнителните органи (управляващи органи, разплащателни агенции) все още се сблъскваха с административни проблеми и проблеми, свързани с капацитета, които затрудняваха справянето с всички заявления.

Недостигът на осведоменост и опит на потенциалните бенефициери може също да застрашава изпълнението, по-специално в някои от ДЧ на ЕС-12 (например бавен напредък по мерките, свързани с човешкия капитал; неправилни заявления) или във всичките 27 държави — членки на ЕС, когато се въвеждат нови мерки. Някои ДЧ въвеждат достатъчно мерки за обучение / консултантски услуги за земеделски стопанства за преодоляване на тези проблеми, но за постигането на резултати е необходимо време.

Решения бяха намерени и до голяма степен вече въведени в програмите чрез изменения, преди всичко въз основа на препоръките от междинната оценка. В

условията на финансовата криза ДЧ направиха различни адаптации на програмите, като например: изменение на обхвата на държавните помощи, на равнището на безвъзмездните помощи, на дела на интервенциите за по-малко атрактивните мерки, корекции на процедурите за подбор и критериите за разграничаване, увеличаване на дела на съфинансиране от ЕС, финансови инженерингови инструменти като гаранционни фондове или механизми за предоставяне на безлихвени заеми и/или преразпределение на средствата.

На този етап механизмите за гарантиране на взаимното допълването между ЕЗФРСР и структурните фондове на ЕС са изградени и функциониращи. Те са под формата на установяване на разграничителни линии и механизми за координиране (междуведомствен орган...).

2.2. Подобряване конкурентоспособността на секторите на селското и горското стопанство

Общите разходи по ос 1 на ЕЗФРСР, регистрирани през периода 2007—2011 г., възлизат на 42 % от общата отпусната сума за периода 2007—2013 г. (средна стойност за ЕС-27).

Основните резултати по тази цел към края на 2011 г. са следните:

- Брой на участниците, успешно завършили обучение, свързано със селското и/или горското стопанство: 1 353 000 (49 % от прогнозния целеви показател за 2013 г.).
- Брой на стопанствата, въвеждащи нови продукти или нови техники: 73 600 (29 % от прогнозния целеви показател за 2013 г.).

Изпълнение на мерките¹⁶

Мярка 121 (модернизация на земеделските стопанства) е най-голямата мярка по ос 1 по отношение на отпуснатия бюджет (11 млрд. евро). Усвояването на плащанията по тази мярка е 51 % от общия бюджет с 220 000 вече завършени проекта за модернизация (37 % от целта за 2013 г.), включително над 3000 проекта и общи инвестиции (частни + публични) в размер на 765 млн. евро, насочени към реструктуриране на млечния сектор чрез прегледа на състоянието на ОСП. Високият процент на усвояване показва големия интерес на селскостопанските производители към инвестициите. В случаите, където процентите на изпълнение са под целевите показатели, основното обяснение, давано от ДЧ, беше икономическата криза, която е повлияла отрицателно на възможностите на стопанствата да инвестират.

Мярка 123 (добавяне на стойност към земеделските и горските продукти), която е втората по големина мярка по ос 1 по отношение на отпуснатите средства, има усвояване от 35 % при 15 770 подпомогнати стопанства (от общо 35 250 стопанства като целеви показател за 2013 г.). При другите мерки по ос 1 равнищата на усвояване са, както следва: 112 (установяване на млади

¹⁶ Вж. таблица 4 за разбивката по пол и възраст в съответствие с член 81, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 1698/2005.

земеделски производители, 50 % със 100 000 подпомогнати млади земеделски производители) и 141 (полупазарни земеделски стопанства, 51 % и 40 000 подпомогнати полупазарни земеделски стопанства).

2.3. Подобряване на околната среда и ландшафта

Общите разходи по ос 2 на ЕЗФРСР за периода 2007—2011 г. представляват 58 % от общата отпусната сума.

Основните резултати по тази цел към края на 2011 г. са по-специално:

- 50 млн. ha за успешно управление на земята, допринасящо за биологичното разнообразие;
- 32 млн. ha за подобряване на качеството на водите или
- 40 млн. ha за подобряване на качеството на почвите¹⁷.

Изпълнение на мерките

Трите най-крупни мерки по отношение на отпуснатия бюджет са и тези с най-голямото усвояване сред мерките по ос 2, а именно: 211 (плащания за неблагоприятни природни условия на земеделски производители в планински райони — с усвояване 74 %), 212 (плащания на земеделски производители в области с неблагоприятни природни условия, различни от планинските райони — с усвояване 67 %) и 214 (плащания за агроекология — с усвояване 58 %).

Мярка 211 и мярка 212 заедно подкрепят 52,8 милиона ha и агроекологията — 41¹⁸ милиона ha, включително съответно 4 и 5,2 млн. евро за справяне с проблеми с изменението на климата и предизвикателствата пред биологичното разнообразие чрез прегледа на състоянието на ОСП¹⁹.

По отношение на финансовото усвояване след тези мерки се нареждат мярка 215 (хуманно отношение към животните — с финансово усвояване 50 % и подпомогнати досега 144 650 договора) и мярка 221 (първо залесяване на селскостопански площи — с финансово усвояване 41 % и залесени досега 165 600 ha).

2.4. Подобряване на качеството на живот в селските райони и разнообразяване на селската икономика

Общите разходи по ос 3 на ЕЗФРСР за периода 2007—2011 г. представляват 31 % от общата отпусната сума за 2007—2013 г. при значителни разлики между държавите членки (вж. таблица 4). Според ДЧ основните елементи, обясняващи това бавно усвояване, са финансовата криза (недостиг на частни и национални/местни средства) и някои административни изисквания

¹⁷ Показател за резултати от СМЕФ; една и съща площ може да допринася за няколко предизвикателства.

¹⁸ Поети задължения само от 2007 г. нататък.

¹⁹ В зависимост от естеството на практиките за управление на земята, определени в програмата, на един и същи хектар могат да бъдат практикувани взаимно допълващи се практики.

(изисквания за контрол, дълги процедури за кандидатстване и подбор). Освен това в някои ДЧ изпълнението по ос 3 се осъществява главно чрез Leader и затова закъсненията при изпълнението на подхода Leader са повлияли и на усвояването по ос 3.

Основните резултати по тази цел към края на 2011 г. са следните:

- Ос 3 подпомогна създаването на работни места (повече от 20 000) в условията на нарастваща безработица в селските райони.²⁰
- Население в селските райони, ползващо се от подобрени услуги с подкрепата на ЕЗФРСР: 62 милиона²¹
- Нови 3,5 милиона домакинства в селските райони имат потенциален достъп до интернет.

Изпълнение на мерките²²

Най-крупните мерки по ос 3 по отношение на общо отпуснатите средства са 321 (основни услуги за икономиката и селското население, с финансово усвояване от 31 % и 35 400 завършени проекта, включително 550 проекта за развитието на широколентова инфраструктура в селските райони, получаващи подкрепа по линия на ЕПИВ) и 322 (обновяване и развитие на селата с финансово усвояване от 42 % и 27 700 села, в които са извършени дейности по обновяване).

Сред мерките по ос 3 с най-голямото усвояване са мярка 341 (придобиване на умения, мероприятия за насърчаване и прилагане на стратегии за местно развитие) с 41 % и 5600 завършени проекта и мярка 323 (съхраняване и възстановяване на наследството в селските райони) с 30 % усвояване и завършени досега 48 400 проекта.

2.5. Изграждане на местен капацитет за създаване на заетост и разнообразяване

В края на 2011 г. подборът на местни групи за действие (МГД) бе завършен в 25 ДЧ. Общият брой на МГД към момента е 2323²³, т.е. той се е удвоил в сравнение с Leader+, а половината от териториите прилагат подхода Leader за първи път.

Поради това че процедурата за подбор на МГД бе завършена сравнително късно, много от подбраните МГД са само започнали да изпълняват проекти, свързани с тяхната стратегия за местно развитие. Това обяснява ниската степен на финансово усвояване по ос 4 на ЕЗФРСР, което представлява 18 % от

²⁰ Безработицата се е увеличила общо от 7,1 % през 2007 г. на 10,1 % през 2011 г. в слабо населените селски райони и от 7 % през 2007 г. на 8,5 % през 2011 г. в полуселските райони (източник: Евростат)

²¹ Това включва населението, което потенциално се ползва от услугите

²² Вж. таблица 4 за разбивката по пол и възраст в съответствие с член 81, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 1698/2005.

²³ След приключване на процедурите за подбор на МГД в Румъния и България през 2012 г.

общата отпусната сума по тази ос за програмния период, но по отношение на последното тримесечие се забелязваше съществено увеличение на разходите.

В някои ДЧ бяха посочени специфични трудности. Интегрирането на Leader промени по-специално подхода, което наложи значителни административни корекции (административна реорганизация, обучение на персонала).

3. ПЕРСПЕКТИВИ

За много програми изпълнението започна едва през 2008 г. Цифрите за следващите години показваха ускорение и до края на 2011 г. общото финансово усвояване беше почти на планираното равнище, въпреки някои неблагоприятни условия, като например икономическата ситуация. Повечето ПРСР ще са в състояние напълно да изчерпят своя бюджет по линия на ЕЗФРСР.

По отношение на отделните програми повечето въпроси, свързани с изпълнението, са вече разрешени. Направени са много изменения на ПРСР, за да се отстранят трудностите, срещнати през първите години на изпълнението, за да се вземат предвид препоръките от междинните оценки и да се включат допълнителни средства за справяне с новите предизвикателства (преглед на състоянието на ОСП) и с икономическата криза (Европейски пакет за икономическо възстановяване). Очаква се, че чрез някои размествания между осите усвояването допълнително ще се увеличи, като обаче се спазва минималната степен на изразходване на средства за всяка ос. При някои ПРСР обаче, особено в страните от ЕС-12, поради късното изпълнение на Leader може да има затруднения да се достигне минималната степен на усвояване на средствата по ос 4.

Що се отнася до стратегическите цели, предвид факта, че изпълнението ще продължи още четири години, може да се установи, че определените в програмите цели за ос 1 и ос 2 по принцип се изпълняват по план, докато изпълнението по отношение на ос 3 и 4 леко изостава, но тенденциите са като цяло положителни.

По-конкретно по ос 1 вече са завършени 220 000 проекта за модернизация (37 % от целта за 2013 г.) и в резултат на различните мерки в подкрепа на инвестициите 73 600 стопанства въведоха нови продукти или нови техники (29 % от прогнозния целеви показател за 2013 г.). По отношение на ос 2 досега са изпълнени мерки във връзка със защитата на околната среда на 41 милиона хектара (87 % от целевия показател за 2013 г.). В ос 3 са завършени 35 400 проекта на основни услуги за икономиката и селското население (40 % от целта за 2013 г.) и 19 000 микропредприятия са подкрепени или създадени (25 % от целевия показател за 2013 г.). И накрая до момента са подкрепени 55 000 проекта на Leader (ос 4) (25 % от целевия показател за 2013 г.).

Общата рамка за мониторинг и оценка предостави полезна информация за докладване и текущо проследяване на напредъка при изпълнението и постиженията на програмите. Предварителните числени данни за 2012 г. показват, че повечето програми са в процес на наваксване по отношение на ос 3 и 4, за които до края на 2011 г. все още се наблюдаваше бавно усвояване.